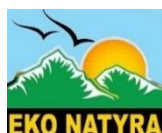

**Qeverisje e mirë për mjedis të mirë
jetësor : pjesëmarrja qytetare në nivel
lokal**

Gjendjet dhe rekomandime

Bekim Nuhiu
Rexhep Xheladini
Tetovë, Tetor 2019

Përmbajtja

Përmbledhje.....	2
Hyrje.....	3
Kuadri ligjor për pjesëmarrjen e qytetarëve.....	3
Decentralizimi.....	3
Zgjedhjet lokale.....	4
Ligji për Vetëqeverisjen Lokale.....	4
Pjesëmarrja buxhetore.....	4
Organizatat joqeveritare (OJQ).....	5
Modelet e shoqërisë civile.....	6
Tubimet e qytetarëve.....	6
Nisma Qytetare.....	6
Referendumi.....	7
Parashtresat dhe propozimet.....	7
Tribunat publike, anketat dhe propozimet.....	7
Grupet këshilluese të qytetarëve.....	8
Rekomandime për pjesëmarrjen e qytetarëve.....	9
Mjedisi jetësor.....	10
Konsultimet (onlajn).....	10
Monitorimi social i çështjeve mjedisore.....	11

Përmbledhje

Kjo analizë synon të sigurojë një përmbledhje të legjislacionit, modeleve teorike dhe shembujve praktikë të pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrjen lokale.

Ajo qartë bën dallimin midis përfshirjes së qytetarëve në funksionimin e komunës dhe përfshirjes së tyre në procesin e vendimmarrjes. Analiza bazohet në një përmbledhje të materialeve, burimeve të internetit dhe konsultimeve me përfaqësuesit e komunave të Pollogut dhe OJQ-ve.

Pjesëmarrja e qytetarëve si koncept është një komponent thelbësor i një shoqërie të shëndetshme demokratike. Qytetarët e angazhuar, d.m.th. qytetarët që janë të përfshirë në mënyrë aktive në përmirësimin e komuniteteve dhe shtetit të tyre, janë një dobi e madhe për shoqërinë civile dhe një tregues kryesor i komuniteteve të shëndetshme, shtetit demokratik dhe qytetarëve të kënaqur.

Në fund të analizës janë dhënë rekomandime për përmirësim dhe janë paraqitur disa praktika të mira dhe shembuj të pjesëmarrjes së qytetarëve.

Analiza është bërë për nevojat e projektit "Qeverisje e mirë për një mjedis të mirë jetësor" të implementuar nga Shoqata Eko-Natyra nga Tetova.

Hyrje

Pjesëmarrja e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes është një element thelbësor për demokracinë lokale. Ky element çon në rritjen e transparencës por gjithashtu i bën zyrtarët e pushtetit vendor më të përgjegjshëm në vendimmarrje. Është një proces i vazhdueshëm që mbulon periudhën midis dy zgjedhjeve dhe përfshin shkëmbimin e dyanshëm të informacionit mbi politikat vendore dhe qeverinë lokale: Qytetarët i drejtohen pushtetit vendor me pyetje që i shqetësojnë ata, dhe pushteti vendor informon qytetarët për zbatimin e politikave lokale.

"Pjesëmarrja e qytetarëve është thelbësore për t'i mbajtur institucionet drejtimin dhe nxitur rritjen ekonomike", tha Daron Acemoglu, bashkëautor i librit "Pse kombet dështojnë". Kjo deklaratë nxitet nga ideja që institucionet publike që sigurojnë pjesëmarrjen e qytetarëve në hartimin e programeve buxhetore dhe politikave publike në një vend janë gjithëpërfshirëse dhe janë thelbësore për rritjen dhe zhvillimin ekonomik. Duke inkurajuar pjesëmarrjen qytetare, krijohet një bazë për qeverisje lokale të përgjegjshme, të përgjegjshme dhe transparente. Krijimi i institucioneve gjithëpërfshirëse të vetëqeverisjes lokale gjithashtu mund të stimulojë krijimin e institucioneve gjithëpërfshirëse të pushtetit qendror. Gjithëpërfshirja e institucioneve publike bazohet në mënyrën se si ata fuqizojnë qytetarët dhe palët e interesuara (OJQ, sektorin e biznesit, shoqërinë civile, lagjet dhe komunitetet urbane, etj.) Të përfshihen në një debat që do t'u mundësojë atyre të shprehin nevojat e tyre, problemet dhe ide për përmirësimin e mjedisit në të cilin ata jetojnë, duke rritur kështu rritjen dhe zhvillimin socio-ekonomik.

Kuadri ligjor për pjesëmarrjen e qytetarëve

Aftësia për të bindur qytetarët të besojnë zyrtarët e tyre të zgjedhur lokalë është një parakusht kryesor për krijimin e proceseve të qëndrueshme të reformës demokratike. Sa më i fortë të jetë marrëdhënia midis këtyre dy partive (qytetarëve dhe zyrtarëve të zgjedhur), aq më e suksesshme dhe më demokratike do të zhvillohet shoqëria. Kjo marrëdhënie padyshim përforcohet nga gatishmëria e zyrtarëve të zgjedhur për t'iu përgjigjur nevojave reale të qytetarëve, për të punuar në interesin më të mirë të qytetarëve dhe për të përmirësuar cilësinë e tyre të jetës. Kjo është veçanërisht e rëndësishme në nivelin e qeverisjes vendore, ku kjo marrëdhënie është edhe më e qartë, e prekshme dhe e ndjeshme.

Decentralizimi

Një nga mekanizmat më të efektshëm për të rritur pjesëmarrjen dhe përfshirjen e qytetarëve në procesin e qeverisjes dhe për të përmirësuar stabilitetin dhe sigurinë e komuniteteve është decentralizimi. Decentralizimi është një proces që kërkon një angazhim të qëndrueshëm dhe të organizuar të institucioneve të përfshira në nivelin lokal dhe qendror. Ky proces përfshin gjithashtu rregullim të vazhdueshëm të marrëdhënieve midis pjesëmarrësve të ndryshëm përmes dialogut dhe komunikimit të vazhdueshëm.

Zgjedhjet lokale

Zgjedhjet lokale janë hapi i parë për përfshirjen e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes. Sidoqoftë, përfshirja e qytetarëve në këtë proces nuk përfundon me ditën e zgjedhjeve. Përfshirja e përhershme e qytetarëve në punën e komunave përcaktohet me ligje dhe statute dhe akte komunale.

Ligji për Vetëqeverisjen Lokale

Pjesëmarrja e drejtpërdrejtë e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes në komuna rregullohet me Ligjin për vetëqeverisje lokale. Në nenin 25 të këtij ligji renditen mënyrat e mëposhtme të njohura me ligj të pjesëmarrjes së drejtpërdrejtë të qytetarëve:

- Nisma e Qytetarëve
- Takimet e qytetarëve
- Referendum

Për më tepër, nenet 29 dhe 30 rregullojnë 1) Ankesa dhe propozime dhe 2) forume publike, anketime dhe propozime, si forma shtesë të përfshirjes së qytetarëve në vendimmarrjen lokale. Paragrafi 2 i nenit 25 thotë se "Kostot e zbatimit të pjesëmarrjes së drejtpërdrejtë të qytetarëve në vendimmarrje do të përballohen nga buxheti i komunës".

Ligji për Vetëqeverisjen Lokale (neni 25) parashikon një proces gjithëpërfshirës të vendimmarrjes. Përkatësisht, artikulli përcakton që pjesëmarrja e drejtpërdrejtë e qytetarëve është përfshirje individuale ose kolektive në vendimmarrje për çështje me rëndësi lokale në komunë. Kjo do të thotë që qytetarëve u garantohet ligjërisht e drejta për të marrë pjesë në procesin e hartimit të politikave publike dhe buxhetin komunal.

Megjithëse ligji përcakton qartë pjesëmarrjen e qytetarëve, ai nuk specifikon dhe nuk kërkon që komunat të krijojnë, organizojnë dhe inkurajojnë pjesëmarrjen e palëve të interesuara lokale në procesin e vendimmarrjes. Ndërgjegjësimi i ulët, ndërgjegjësimi i ulët dhe mosinteresimi i qytetarëve lejon që procesi i politikës publike dhe buxhetimi të krijohet vetëm nga administrata komunale, në vend se të përfshijë publikun e gjerë.

Qytetarët mund të kërkojnë nga komuna që të marrë pjesë në diskutimin e Këshillit përmes formave dhe iniciativave të ndryshme kur diskutojnë një propozim të planit të zhvillimit përpara miratimit të tij. Kështu, në periudhën nga tetori deri në dhjetor të çdo viti, qytetarët kanë mundësinë të shprehin mendimet e tyre në komunë për programet e zhvillimit të propozuar për miratim.

Pjesëmarrja buxhetore

Një nga tiparet e pjesëmarrjes së qytetarëve është pjesëmarrja në buxhet. Pjesëmarrja buxhetore mundëson krijimin e politikave efektive, efikase dhe të dobishme nga shoqëria përmes të cilave qytetarët do të kenë mundësinë dhe mundësinë për të shprehur nevojat, dëshirat dhe problemet e bashkisë ose institucioneve të qeverisë qendrore. Ajo u siguron qytetarëve një ndikim më të madh dhe domethënës në jetën e komunitetit të tyre, ndërton ura të besimit dhe bashkëpunimit midis pushtetit vendor dhe qytetarëve, dhe rrit transparencën dhe përgjegjshmërinë e institucioneve

vendore. Nevoja për pjesëmarrje buxhetore është të zvogëlojë kërcënimin e shpenzimeve jo-transparente, jo përfshirëse dhe të papërgjegjshme të parave publike.

Kuadri ligjor vendas ofron potencialin për të zbatuar këtë teknikë përmes nenit 19 të ligjit të buxhetit. Në nenin 19 thuhet se *"Kryetari i komunës është përgjegjës për përgatitjen e buxhetit komunal dhe dorëzimin e tij në këshillin bashkiak."* Kryetari duhet të përgatisë procesin që mundëson përgatitjen e projekt-buxhetit me ndihmën e mendimit të qytetarëve. Kjo metodë zakonisht zbatohet në kombinim me metodat e tjera të pjesëmarrjes së qytetarëve, të tilla si forume publike, grupe këshillimi, takime publike, etj.

Në Tetovë, por edhe në shumicën e komunave të Pollogut të përfshira në këtë studim, publiku pothuajse asnjëherë nuk është konsultuar dhe ende nuk është informuar për kostot aktuale të komunës / komunave. Buxhetimi jo transparent dhe jo gjithëpërfshirës mund të çojë në zbatimin e politikave publike joefektive dhe joefektive që do të ndikojnë negativisht në shpenzimet publike.

Pjesëmarrja në buxhet angazhon banorët dhe grupet e komunitetit për të diskutuar prioritetet e shpenzimeve publike, të bëjnë propozime për shpenzime dhe të votojnë për to, dhe i jep komunitetit lokal një rol në monitorimin dhe mbikëqyrjen e procesit. Qëllimi kryesor i pjesëmarrjes në buxhet, dhe çfarë e bën atë të rëndësishëm, është të përqipemi të përfshijmë të gjithë ata që janë të përjashtuar ose të përjashtuar nga pjesëmarrja e qytetarëve, siç janë kategoritë e cenueshme të qytetarëve (gra, të rinj, të varfër, pakicë, etj.).

Pjesëmarrja në buxhet angazhon banorët dhe grupet e komunitetit për të diskutuar prioritetet e shpenzimeve publike, të bëjnë propozime për shpenzime dhe të votojnë për to, dhe i jep komunitetit lokal një rol në monitorimin dhe mbikëqyrjen e procesit. Qëllimi kryesor i pjesëmarrjes në buxhet, dhe çfarë e bën atë të rëndësishëm, është të përqipemi të përfshijmë të gjithë ata që janë të përjashtuar ose të përjashtuar nga pjesëmarrja e qytetarëve, siç janë kategoritë e cenueshme të qytetarëve (gra, të rinj, të varfër, pakicë, etj.).

Organizatave joqeveritare (OJQ)

OJQ-të janë një formë shumë e rëndësishme e organizimit dhe shoqatës qytetare që mundëson pjesëmarrje efektive të qytetarëve dhe avokim të qëllimeve dhe interesave të tyre. Liria e shoqatës garantohet me Ligjin për shoqatat dhe fondacionet. Kufizimet për këtë liri janë të mundshme vetëm nëse programet dhe veprimet "synojnë drejtpërdrejt shkatërrimin me forcë të rendit kushtetues të Republikës së Maqedonisë, nxitjen dhe thirrjen e agresionit ushtarak dhe nxitjen e urrejtjes dhe intolerancës kombëtare, racore dhe fetare, ndërmarrjen e akteve të terrorizmit, ndërmarrjen e veprimeve në kundërshtim me Kushtetutën ose ligjin ose duke shkelur liritë dhe të drejtat e të tjerëve "(neni 4). Neni 14 garanton lirinë e shprehjes së OJQ-ve dhe pjesëmarrjen e tyre në debate publike dhe në jetën publike.

Pavarësia e OJQ-ve garantohet me nenin 10 të Ligjit për shoqatat dhe fondacionet:

"Organizatave janë të pavarura në menaxhimin, përcaktimin dhe arritjen e objektivave dhe aktiviteteve të përcaktuara në statutin e tyre në përputhje me Kushtetutën dhe ligjin." Ligji për Shoqatat dhe Themelet (LAPP) u miratua në vitin 2010. "Procedura e regjistrimit është e shpejtë, e lirë dhe e thjeshtë." Funksionimi i shoqatave dhe fondacioneve të huaja rregullohet edhe nga LPPF. Të gjitha llojet e organizatave sipas këtij ligji financohen, ndër të tjera, me pajtime, dhurime, aktivitete fituese, fonde nga Qeveria e "ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë" dhe vetëqeverisje lokale.

Modelet e shoqërisë civile

Pjesëmarrja e drejtpërdrejtë e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes në komuna rregullohet me Ligjin për vetëqeverisjen lokale. Në nenin 25 të këtij ligji renditen mënyrat e mëposhtme të njohura me ligj të pjesëmarrjes së drejtpërdrejtë të qytetarëve:

- Nisma Qytetare
- Takimet e qytetarëve
- Referendum
- Ankesat dhe sugjerimet
- Forume publike
- Grupet Këshilluese të Qytetarëve (CGG)

Tubimet e qytetarëve

Në bazë të nenit 27, mbledhja e qytetarëve mund të thirret për territorin e tërë bashkisë ose për zonën e vetëqeverisjes lokale.

Mbledhjet e qytetarëve mund të quhen:

- Me iniciativën e kryetarit të bashkisë z.
- Me kërkesë të të Këshillit të komunës
- Me kërkesën e të paktën 10% të votuesve të komunës, përkatësisht vetëqeverisjes lokale të cilës i referohet çështja e veçantë.

Pavarësisht nga baza në të cilën është thirrur tubimi, administrata komunale është plotësisht përgjegjëse për zbatimin dhe organizimin logjistik të procesit, përfshirë rrjedhën e informacionit midis qytetarëve dhe autoriteteve komunale (kryetari dhe anëtarët e këshillit bashkiak).

Organet komunale janë të detyruara që brenda 90 ditësh të rishikojnë konkluzionet e arritura në tubimin e qytetarëve dhe t'i marrin parasysh ato kur të vendosin dhe të marrin masa për çështjet për të cilat ata referohen, si dhe të informojnë qytetarët për vendimet e tyre.

Nisma Qytetare

Siç shprehet vetë ligji, një iniciativë civile nënkupton të drejtën e qytetarëve "t'i propozojnë Këshillit të miratojnë një akt ose të zgjidhin një çështje brenda juridiksionit të tij". Akti nënkupton një statut, program, plan, vendim ose lloj tjetër rregullimi që miratohet në vend.

Nisma e një qytetari nuk mund të paraqitet për çështje të personelit dhe financiare. Për të gjitha llojet e tjera të çështjeve, Këshilli është i detyruar të debatohet "nëse mbështetet nga të paktën 10% e votuesve të komunës, përkatësisht vetëqeverisja lokale të cilës i referohet çështja e veçantë".

Këshilli është i detyruar të zhvillojë seancën dëgjimore brenda 90 ditëve nga paraqitja e iniciativës dhe të informojë qytetarët për vendimin e saj.

Referendumi

Referendumi është një mënyrë legjitime për qytetarët që të marrin pjesë drejtpërdrejt në procesin e vendimmarrjes në nivelin lokal.

Ai mbulon çështje që janë pjesë e kompetencave të vetëqeverisjes lokale në fushën e:

- Buxheti
- Financat
- Organizimi i administratës komunale.

Neni 28, i cili rregullon çështjen e mbajtjes së një referendumi në nivel lokal, parashikon që:

- Këshilli është i detyruar të thërrasë një referendum me kërkesën e të paktën 20% e votuesve në komunë.
- Këshilli mund të thërrasë një referendum për çështjet e tij
- juridiksion, me iniciativën e tij.
- Vendimi i marrë në referendum është i detyrueshëm për Këshillin.

Parashtrësit dhe propozimet

Çdo qytetar i komunës ka të drejtë, individualisht ose së bashku me të tjerët, të paraqesë ankesa dhe propozime për punën e organeve komunale dhe administratës komunale.

Kryetari i komunës është i detyruar:

- krijojnë kushte për paraqitjen e ankesave dhe propozimeve;
- dorëzojë një përgjigje të hollësishme të arsyetuar kërkuarit brenda 60 ditëve nga data e marrjes së ankesës ose propozimit, më së voni;
- të paraqesë ndonjë ankesë dhe propozim që nuk ka të bëjë me çështje në kompetencë të autoriteteve komunale tek autoriteti kompetent përkatës dhe të informojë ankuesin për këtë.

Ankesat dhe propozimet më së shpeshti i referohen cilësisë së shërbimeve që komuna u ofron qytetarëve, organizimit, procedurave, formave, disponueshmërisë së nëpunësve civilë komunal, qasjes në informacion, njohuri dhe sjellje të nëpunësve civilë, etj.

Tribunat publike, anketat dhe propozimet

Në hartimin e rregulloreve komunale dhe marrjen e vendimeve me rëndësi lokale, Këshilli dhe Kryetari mund të organizojnë më parë debate publike, të kryejnë sondazhe ose sugjerime të kërkuara nga

qytetarët. Qëllimi është të miratohen rregullore të mira që do të përfitojnë nga qytetarët, të cilat do të ndikojnë pozitivisht në zbatim.

Forumet publike paraqesin takime joformale midis qytetarëve dhe zyrtarëve të pushtetit vendor për të dëgjuar opinionin publik dhe shkëmbimin e informacionit mbi çështjet civile përpara se të ndërmerren ndonjë veprim.

Forumet publike shërbejnë si një mjet për qeverisjen lokale që të jetë në gjendje të legjitimojë vendimet e tyre dhe të ndërtojë një urë besimi me elektoratin e tyre, i cili është gjithashtu një element i domosdoshëm për të siguruar një demokraci të qëndrueshme lokale. Qytetarët duhet të shohin debatet publike si një mundësi që zyrtarët e zgjedhur të dëgjojnë zërat e tyre, dhe udhëheqja politike duhet t'i shohë debatet si një mundësi për të marrë kontakte me votuesit midis dy zgjedhjeve radhazi.

Sondazhet mund të bëhen në vend dhe në internet përmes përdorimit të mjeteve moderne të sondazhit. Sondazhet në internet janë një mundësi efikase dhe e lirë për qytetarët që të marrin informacione për çështje të rëndësishme që ndikojnë drejtpërdrejt në cilësinë e tyre të jetës, dhe çështjet mjedisore janë çështje të tilla.

Grupet këshilluese të qytetarëve

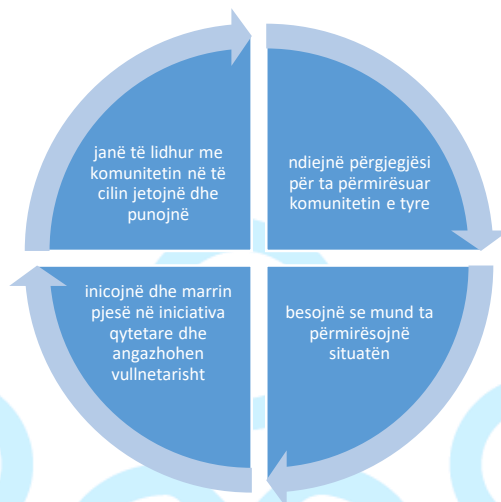
Në shoqëritë demokratike, Grupet Këshilluese të Qytetarëve (CGG) shpesh përdoren si një mjet për të ofruar këshilla të vazhdueshme për Këshillin Bashkiak dhe administratën komunale për një numër çështjesh me interes të përbashkët për popullatën lokale. Ky mjet është veçanërisht i rëndësishëm për mbajtjen e një dialogu dhe komunikimi të vazhdueshëm ndërmjet zyrtarëve të zgjedhur dhe qytetarëve midis dy zgjedhjeve, duke siguruar kështu një rrjedhë të vazhdueshme të informacionit për vendimmarrje të shëndoshë dhe të fortë që i përgjigjet nevojave reale.

Avantazhet dhe disavantazhet e përdorimit të grupeve këshilluese të qytetarëve si një mjet për vendimmarrje në nivelin lokal kanë të bëjnë me:

- Rritje e transparencës në punën e zyrtarëve të zgjedhur vendorë
- Krijimi i kushteve pozitive për zhvillimin e besimit midis të dy palëve
- Qytetarët ofrojnë lloje të ndryshme të ekspertizës teknike për të mbështetur punën e zyrtarëve lokalë
- Marrëdhëniet e përmirësuara ndërmjet qeverisjes vendore dhe përfaqësuesve të komuniteteve të ndryshme, veçanërisht kur bëhet fjalë për bashkitë me përbërje të përzier etnike dhe politike.

Rekomandime për pjesëmarrjen e qytetarëve

Qytetarë aktiv dhe të angazhuar janë ata që:

Por në të njëjtën kohë, shteti dhe komunat duhet:

- Ta lehtëson pjesëmarrjen e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes duke përdorur kanale të mediave sociale të markës dhe promovimit të duhur për të përmirësuar përgjegjshmërinë lokale, cilësinë e shërbimeve lokale dhe cilësinë e jetës;
- Ta reformoni mënyrën në të cilën quhen format e diskutimit të pjesëmarrjes - diskutimet, debatet, debatet publike dhe veçanërisht pjesëmarrja në seancat e këshillit komunal. Është e nevojshme të krijoni dispozita ligjore ose akte nënligjore në dokumentet legjislative ekzistuese, sipas të cilave qytetarët, shoqatat, etj. do të jetë në gjendje të inicojë ngjarje të tilla kushtuar temave dhe çështjeve specifike (objekti i analizës sonë ishin tema të lidhura me mjedisin).
- Të përdorni ose zhvilloni një aplikim celular për të gjitha platformat që do t'u mundësojnë qytetarëve që lehtë të informojnë dhe shprehin pikëpamjet e tyre për çështje prioritare për ta
- Përmes fushatave të rregullta në rrjetet sociale dhe mediat lokale për të rritur ndërgjegjësimin dhe informacionin publik se si funksionon komuna dhe si përgatit buxhetin dhe në këtë mënyrë të përmirësojë të kuptuarit e qytetarëve për mënyrën e shpenzimit të parave publike;
- Proceset dhe linjat e llogaridhënies, transparencës dhe përgjegjshmërisë së qeverive lokale duhet të përcaktohen dhe shpjegohen qartë në uebfaqen komunale
- Të krijoni një Grup Këshillimor të Qytetarëve për çështje mjedisore
- Të krijoni një grup monitorimi social për të gjitha çështjet mjedisore

Mjedisi jetësor

Sektori i mjedisit është një nga shtyllat shtytëse në procesin e përmbushjes së kërkesave dhe arritjes së standardeve të BE-së. Në këtë proces, komunat në rajonin e Pollogut deklarojnë se do t'i përqendrojnë aktivitetet e tyre në integrimin e mbrojtjes së mjedisit në politika të tjera sektoriale, të cilat duhet të sigurojnë më tej zhvillimin e qëndrueshëm të sektorëve të tjerë në një mënyrë efikase dhe ekonomike.

Në komunën e Tetovës, mjedisi është pjesë e sektorit të urbanizmit, departamenti i mjedisit, veprimtaria e të cilit është mbrojtja e mjedisit dhe natyrës, si dhe mbrojtja e ujit, ajrit dhe tokës nga ndotja, mbrojtje nga zhurma dhe rrezatimi jo-jonizues, rregullimi i ndërtimeve tokë por kryen edhe veprimtari të tjera bazuar në Ligjin për Ndërtim, Ligjin për Planifikimin Urban, Ligjin për tokën në ndërtim, Ligjin për mjedisin. Ai gjithashtu koordinon punën e tij me departamentet e tjera brenda administratës komunale dhe kryen edhe detyra të tjera që i janë besuar.

Sipas strategjisë së Komunës së Tetovës për zhvillimin e rajonit të Pollogut, ruajtja dhe përmirësimi i mjedisit në zonat rurale në planin afatgjatë duhet të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të zonave rurale. Kjo është e mundur vetëm duke krijuar infrastrukturën e nevojshme dhe duke krijuar një sistem dhe praktika të qëndrueshme mjedisore. Komuna duhet të krijojë një sistem të integruar të mbrojtjes së mjedisit. Për shkak të seriozitetit të situatës në lidhje me mbrojtjen e mjedisit në Komunën e Tetovës, është e nevojshme që vazhdimisht të monitorohet dhe azhurnohet situata në fushën e mbrojtjes së mjedisit. Një plan i ri lokal i veprimit mjedisor (LEAP) duhet të hartohet. Këto plane janë një instrument për të mbështetur pajtueshmërinë me kërkesat mjedisore në procesin e pranimit në Bashkimin Evropian (BE). Komuna e Tetovës ka përcaktuar / rinovuar një Plan Lokal të Mjedisit në Planin Strategjik për Zhvillimin Rural, i cili do të identifikojë problemet aktuale që lidhen me mbrojtjen e mjedisit, si dhe aktivitetet e nevojshme për tejkalimin e tyre me burimet e parashikuara dhe kornizën kohore. Për më tepër, monitorimi i rregullt i udhëzimeve të dhëna në dokumentacionin LEAP duhet të lejojë që qytetarët të informohen për situatën dhe të përfshihen më aktiv në mbrojtjen e mjedisit.

Është e nevojshme të mundësohet pjesëmarrje sistematike dhe e vazhdueshme e publikut dhe qasje në informacion në hartimin e politikave mjedisore duke zbatuar normat ligjore dhe modelet e shoqërisë civile të përshkruara më lart në këtë analizë.

Konsultimet (onlajn)

Në mënyrë që politikat të jenë në përputhje me nevojat dhe përparësitë e qytetarëve, është e nevojshme të sigurohet që pjesëmarrja më e gjerë e qytetarëve është gjithëpërfshirëse, është e nevojshme të aplikoni një qasje gjithëpërfshirëse dhe të zhvilloni një konsultë sa më të gjerë të jetë e mundur gjatë hartimit dhe zbatimit të politikave. Përdorimi i mjeteve në internet për këtë qëllim është qasje më efikase dhe ekonomike që lejon konsultime të gjera pa kosto.

Para këshillimit me qytetarët, ato duhet të jenë të qarta **përcaktoni cilat pyetje bëhen, çfarë mekanizmash përdoren në konsultim, kush është konsultuar dhe pse dhe cilat faktorë ndikojnë në vendimet e politikave.**

Gjithashtu, të gjitha komunikimet në lidhje me konsultimin duhet të jenë të qarta dhe koncize dhe duhet të përmbajnë të gjithë informacionin e nevojshëm për të lehtësuar përgjigjet, siç janë

përmbledhja e kontekstit, lënda dhe qëllimi i konsultimit, një përshkrim i çështjeve specifike që janë të hapura. për diskutim, detajet e kontaktit dhe afatet, një shpjegim se si institucioni merret me kontributet, çfarë reagimi pritet dhe detajet e fazave të ardhshme të zhvillimit të politikave.

Procesi i konsultimit duhet të përfshijë ata që do të ndikohen nga politikat, ata që janë të përfshirë në zbatimin e politikave, ose ata që kanë një interes të drejtpërdrejtë për politikat. Konsideratë duhet t'i kushtohet edhe pjesëmarrjes së grupeve të tjera të synuara (p.sh. gra, të moshuar, pakicë të papunë ose etnikë).

Afatet e përcaktuara duhet t'u lejojnë konsulentëve kohë të mjaftueshme për përgatitje dhe planifikim - të paktën 8 javë për marrjen e informatave kthyesë nga konsultat me shkrim publik dhe 20 ditë pune njoftimi i takimeve. Pasi të jenë marrë propozimet dhe kontributi konkret për një çështje të veçantë - kjo duhet të konfirmohet. Më në fund, [rezultatet e konsultimeve të hapura duhet të shpallen publikisht.](#)

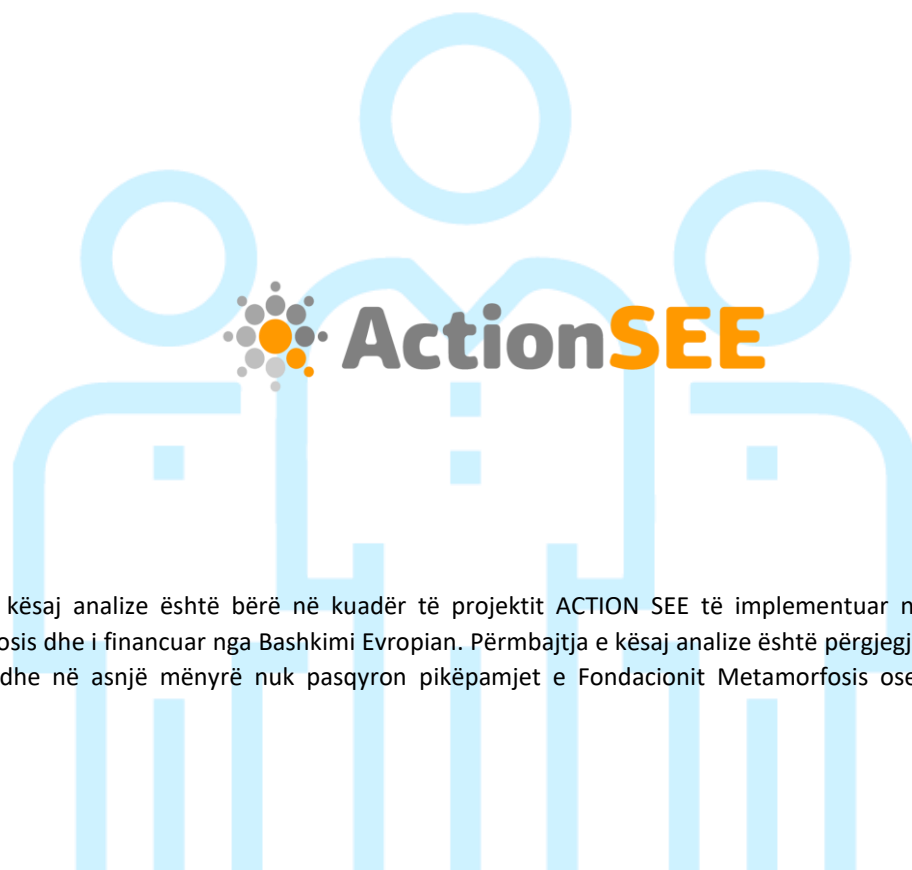
Monitorimi social i çështjeve mjedisore

Monitorimi social është një proces me të cilin publiku monitoron zbatimin e vendimeve të qeverisë në nivelin lokal dhe mat efektivitetin e tyre. Në shumicën e rasteve, ju duhet të punësoni një agjenci të jashtme që do të angazhojë qeverinë lokale ose vetë komunitetin. Në të dyja rastet duhet të ketë marrëveshje të ndërsjellë ndërmjet pushtetit vendor dhe sektorit civil për zbatimin e monitorimit shoqëror, duke përfshirë në afatin kohor, procedurat (teknike dhe financiare) dhe objektivat e procesit.

Monitorimi social kërkon komunikim të mirë ndërmjet palëve të interesuara të përfshira në proces, por disavantazhi kryesor është se kërkon shumë kohë dhe kërkon ekspertë të punësimit, gjë që kushton shumë. Ndërsa kostot mbulohen nga një palë e caktuar, vetë objektiviteti është vënë në dyshim.

Çështjet sociale të monitorimit të suksesshëm të mjedisit përbëhen nga hapat e mëposhtëm:

- Identifikimi dhe pëlqimi për objektivat e përgjithshëm dhe specifik të monitorimit social
- Përzgjedhja transparente e agjencisë zbatuese
- Kryerja e monitorimit social si proces
- Analiza e rezultateve dhe rekomandimeve
- Përgatitja e raportit përfundimtar
- Dorëzimi i raportit qeverisë lokale dhe publikut
- Aktivitete të mëtejshme, përfshirë miratimin e mundshëm të rekomandimeve të raportit nga këshilli bashkiak

Përgatitja e kësaj analize është bërë në kuadër të projektit ACTION SEE të implementuar nga Fondacioni Metamorphosis dhe i financuar nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e kësaj analize është përgjegjësia e vetme e Eco-Natura dhe në asnjë mënyrë nuk pasqyron pikëpamjet e Fondacionit Metamorfosis ose të Bashkimit Evropian.

The "Accountability, Technology and Institutional Openness Network in South East Europe - ACTION SEE" project is implemented by Metamorphosis Foundation, Westminster Foundation for Democracy, CRJA – Center for Research, Transparency and Accountability, Citizens Association Why not?, Center for Democratic Transition, Open Data Kosovo (ODK) and [Levizja Mjaft!](#).

This project is funded by the European Union